

POSTIMPERIALNI PATRIARHAT IN KARNEVALESKNA PERIFERIJA: MELANIA TRUMP V TRANSNACIONALNI JAVNOSTI**

Povzetek. Članek obravnava recepcijo prve dame Melanie Trump v ameriškem in slovenskem javnem prostoru. Analiza v prvem delu temelji na razčlenitvi medijskih upodobitev v reviji The New Yorker. V drugem delu se ukvarja z odzivi v slovenski javnosti s posebnim poudarkom na dveh spletnih portalih (siol.si in delo.si). Temeljna ugotovitev primerjave je, da v ameriškem kontekstu prevladuje distribuiranje medijskih podob Melanie Trump kot naturalizirane prve dame s koreninami na socialističnem Vzhodu. V slovenskem prostoru je dejstvo etnične pripadnosti predmet prisvajanja v nacionalno fantazijo, ki, nasprotno, utrjuje predstavo o razvezi s socialistično preteklostjo, pri čemer pa se, kot pokaže primer postavitve kipa v rojstni Sevnici, kažejo tudi poskusi destabiliziranja dihotomije center-periferija. Študija si na podlagi teh dvoumnih odzivov zastavlja raziskovalno vprašanje usode simbolnega materinstva v dobi transnacionalizacije sodobnih družb.

Ključni pojmi: Melania Trump, prva dama, postsocializem, nacionalizem, spol, Vzhod

Uvod

Ko je 20. januarja 2017 Donald Trump z zaprisego postal petinštirideseti predsednik ZDA, je z njim na prizorišče Bele hiše vstopila tudi prva dama Melania Trump. Melania Trump, kot piše na uradni spletni strani Bele hiše, je »edina prva dama, ki je postala naturalizirana državljanka ZDA«. Pred njo je bila deloma tujega porekla Louisa Adams; soproga predsednika Johna Quincyja Adamsa je bila rojena v Londonu ameriškemu trgovcu in Angležinji, a ji v zgodovinopisju Bele hiše malokdo pripisuje status tujke – ali migrantke; omenja se jo kot prvo prvo damo, ki je bila rojena zunaj

* Dr. Ksenija Vidmar Horvat, redna profesorica, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija.

** Izvirni znanstveni članek.

Študija je nastala v okviru raziskovalnega programa »Družbena pogodba v 21. stoletju« (P6-0400), ki ga financira ARRS, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

DOI: 10.51936/tip.58.2.447-463

ZDA. Melania Trump, po drugi strani, je zaznamovana s svojim slovenskim etničnim poreklom. V ZDA je prišla kot Melania Knauss in se z delovno vizo do poroke s Trumpom preživljala kot fotomodel. Četudi jo ameriški mediji že med predsedniško kampanjo opisujejo kot »tujko, ki je očitno brezбриžna do svoje domovine« (Collins, 2016: 4), ostaja njeno tujstvo predmet javne pozornosti. V prvem delu članek analizira medijske upodobitve tega »tujstva«, pri čemer v ospredje postavlja objave v reviji *The New Yorker*.

Medtem ko v ZDA etnična identiteta prve dame vzbuja javno nelagodje, v Sloveniji sproži valovanje navdušenja. Tudi tu novinarska peresa zaznavajo, da je za Melanio Trump Slovenija »izbrisana datoteka« (Mlakar, 2018), a to ne izniči upov, kaj vse lahko ameriška Prva dama prinese Sloveniji. Vrstijo se izrazi nacionalnega ponosa in sestavlja se ekonomija trženja njenega imena. Medtem ko ameriška javnost prvo damo opazuje skozi lečo previdnosti do njene tujosti, se v Sloveniji množijo pričakovanja, da bo »slovenska nevesta« v Beli hiši deželo postavila na svetovni zemljevid politične, kulturne in ekonomske veljave. V drugem delu obravnavam to medijsko fascinacijo s podrobnejšo obravnavo izbranih primerov objav na spletnih portalih siol.si in delo.si.

Dihotomna percepcija prve dame Melanie Trump sproža sociološko zanimivo vprašanje oblikovanja nacionalnih imaginarijev, ki ga poganjajo sile globalizacije in ženske migracije. Raziskovalno vprašanje te analize je, kakšna je pri tem vloga »simbolnega materinstva«, ki naj bi bila ključna za reprodukcijo nacij v dobi modernosti; in kako se umešča v širšo razpravo o usodi zahodne modernosti v transnacionalnem krožišču ženskega reproduktivnega dela. Metodološko se študija opira na vizualno in diskurzivno analizo po metodi medijskih uokvirjanj, ki jo dopolnim s primerjalnim okvirom dveh nacionalnih kontekstov. Ugotovitve obravnavam v luči teorije belega patriarhata, to je rasne in spolne pogodbe, ki, tako trdim, v postimperialnih konstelacijah prevzema vlogo ohranjanja starih hierarhij centra in periferije.

Melania Trump kot prva dama

Funkcija prve dame je v ZDA neformalna. Njena vloga predvideva aktivnosti pretežno ceremonialne narave; zgodovinarji jo opisujejo kot mahačo silhueto, predsedniški »dekor« ali »gostiteljico v Beli hiši« (Boyd Caroli, 2010; Loizeau, 2015; Mayo, 2000; O'Connor, Nye in Van Assendelft, 1996; Watson, 2014). Scharrer in Bissell (2000: 81) ji namenita mesto »predsednikovega ornamentalnega spremstva«. Razpon njihovih aktivnosti v javnem življenju lahko v resnici precej variira: lahko so »graciozne gostiteljice« (Lady Washington), pa tudi upravnice in konzervatorke Bele hiše (Caroline Harrison, Jackie Kennedy); sopotnice v kampanjah (Barbara Bush, Betty

Ford, Hillary Clinton, Michelle Obama); tihe zaupnice in svetovalke (Abigail Adams, Dolley Madison, Nancy Reagan) (Watson, 2014). Kadar se odločijo za vidnejše javno udejstvovanje, so jim odmerjene – z izjemo Eleanor Roosevelt, ki je prva in doslej edina vpeljala tedenske tiskovne konference, s katerimi je promovirala svoje politično delo (Flint, 2011: 120) – »mehke« socialne politike in humanitarizem – obnavljajoč predpostavko, da jim ženska senzitivnost služi bolje pri teh vprašanjih kot pri vojaških ali ekonomskih zadevah (Scharer in Bissell, 2000: 57–58).

Melania Trump ustreza predstavam o prvi dami ZDA le kratek čas. Hišna novinarka revije *The New Yorker* Jia Tolentino (2017: 2) jo v zgodnjih dneh opiše kot osebo, »ki uteleša vse, kar večina pričakuje od prve dame: nasmeh, lepe obleke, neprikrito ženskost, negrozečo avro«. Nikoli ne prestopa svojih meja; njena kampanja »Bodi najboljši« (*Be Best*), ki se posveča »socialnemu, emocionalnemu in psihičnemu zdravju« otrok, ustreza predstavam o »mehki politiki«. Zelo kmalu po (zakasneli) selitvi v Belo hišo, ko se, oblečena v zeleno jakno blagovne znamke Zara, z napisom »I really don't care, do U?«, odpravi v Teksas k migrantskim otrokom, ločenim od svojih staršev, in nekaj mesecev zatem sama odpotuje v Egipt, narašča dvom, ali nemara ne spodkopava predsednikove moči. Frank Bruni v članku »Melania Trump bi bila lahko naša največja prva dama« opozarja, da »smo se nemara preuranili« o oceni Trumpove soproge; kampanja proti sovražnemu govoru na spletu in hvalnica bogati afriški kulturi sta nemara izražanje politične etike, drugačne od predsednikove (Bruni, 2018). Drugi komentar pri istem časopisu analizira, da je sporočilo Zarine jakne morda izraz »človeške frustracije v ozadju popolno zglajene kulise« (Friedman, 2018). Ko se odloči za blagovno znamko Gucci, znano po podpori pravici žensk do splava, se ugiba, ali se s tem ne zoperstavlja moževemu nasprotnemu stališču (Friedman, 2019a). Poudarek na oblačilnih izbirah ni naključen: »modna diplomacija«, kot to opiše Young, predpostavlja nepisano obveznost slavne soproge, da »z izborom oblačil in stila dopolnjuje in krepi podobo vodilnega moža tako na domačem prizorišču kot v svetu« (Young, 2011: 17–19). Sčasoma komentatorji sklenejo, da imamo v primeru Melanie Trump opraviti s »smrtjo modne diplomacije« (ibid.) Prva dama je prej ko ne »popolno telo, na katerega obesiš blagovno znamko« (Collins, 2016: 4), brezbrizno do političnih sporočil: »njeno sporočilo je, da ni sporočila« (Friedman, 2020). Da v Egiptu nosi beli čeladasti klobuk, simbol kolonialnih časov, je v resnici izraz nevednosti – in, tako kot njen mož, te nevednosti niti ne želi skriti niti odpraviti (Rogers, 2018). Naposled je le »modni« podaljšek predsednikovega vladanja. Oblači se, kot se vede Donald Trump, brez diplomatskih sporočil, neurejeno, osupljivo, vpadljivo – in politično nekorektno.

Zasuk v percepciji razkriva globlje nelagodje. V nadaljevanju potujem po sledi tega nelagodja prek časovne analize poročanja revije *The New Yorker*.

V vzorec so zajeti tiskani in elektronski izvodi od maja 2016 do decembra 2018. Revijo sem izbrala iz dveh razlogov: zaradi očitnega uredniškega interesa za Melanio Trump in ker se Melania Trump, sama ali v tandemu z Donaldom Trumpom, pogosto pojavlja v karikaturah revije. Ta drugi aspekt mi bo v pomoč pri primerjalni analizi lokalne slovenske »karikature« prve dame v drugem delu članka. Analiza temelji na metodološkem pristopu teorije reprezentacije, ki vključuje vizualno in narativno-diskurzivno analizo izbrane besedilne ali slikovne enote (Hall in dr., 2013), ter na metodi »medijskega uokvirjanja«. Pippa Norris (1997: 2) medijske (novičarske) okvire opredeli kot »interpretativne strukture, ki določene dogodke umestijo v širši kontekst«, in sicer tako, da jih uredijo v zgodbe, ki dogodkom, dejanjem in ljudem v njih priskrbijo pomen. Pri tem se poslužujejo znanih družbenih kategorij in ideoloških namigov, na primer: ko mediji poročajo o ameriških predsedniških volitvah, je mogoče zaznati medijske okvire, kot so »leto ženske« na volitvah 1992, »leto jeznih mladih mož« leta 1994. Kot je razvidno s tega seznama, okviri raznolike vsebine poročanja poenotijo v vodilno pripoved, ki usmerja pomen. Ko govorimo o medijskem uokvirjanju Melanie Trump, je v središču podoba, kot bo razvidno v nadaljevanju, ki jo revija pomensko utrdi s tropom: »nema kraljica« (Waldman, 2018).

Nema kraljica

Melania si »pridrži pravo, da ostaja tiho«, zapišejo pri *The New Yorkerju* v novembrski izdaji revije v prvem letu Trumpovega predsedovanja (Tolentino, 2017: 2). Njena »zadržana osebnost«, ki deluje, kot »da bi bila replika svoje prejšnje osebe«, je nemara rezultat tega, da je »večino svojega odraslega življenja preživela kot vizualni objekt« (ibid.). Nemost bi lahko bila preostanek prejšnje kariere v modni industriji, toda hkrati ta »poklicna deformacija« otežuje prepoznavanje, kdo v resnici je prva dama. Je »lepa ujetnica ali zlobna kraljica« (ibid.)? Garderoba soproge je močno prizorišče političnega izjavljanja, medtem ko se od nje pričakuje, da je tiho, v študiji *Power Dressing* piše Robb Young (2011). A kod molčečnosti prve dame, ki ga udejanja Melania Trump, ne sporoča skladnosti z normo; signalizira uganko identitete.

Revija za Melanio Trump uporablja vrsto nelagodnih označevalcev: »papirnata punčka«, »ledena kraljica«, »obraz, izklesan iz gline«. Katy Waldman (2018: 3) jo opiše kot »avatar praznine, molčečo kraljico«; je kot »sramežljiv, prikupen otrok, ki iz ozadja opazuje, kako ga bo nekdo napadel« (ibid.). Naučena, da je pretežno »vizualni objekt«, ki ga prežema »neprijetna prevleka igrače ali robota«, deluje kot nedejaven subjekt, »tuje žensko bitje«, katerega »zavestna pasivnost je nemara njen najmočnejši izraz delovanja« (ibid.). Delno so te lastnosti povezane s kariero fotomodela, ki jo je naučila,

da »praznost predstavlja kot estetiko« (Tolentino, 2017: 2). Jia Tolentino (2017: 1) prenos tega poklicnega kapitala povzema v treh korakih: »Najprej fotomodel, nato tretja žena milijarderja in sedaj v glavnem nema prva dama.« V drugih člankih je opisana kot »iskreno apatična«, freudovsko »nedomača (uncanny)«, »tiha«, »dvojnica«, »enigmatična prisotnost«. Vsi ti opisi se zgotostijo v podobo subjekta, katerega telo in glas sta zamrznjena, obdana s praznino pomena.

Tudi karikature Melanii Trump niso bolj prijazne. Karikature so provokativni teksti; kadar se lotijo bogatih in vplivnih, je njihov imperativ, da smešijo. Edwards in Chen proučujeta karikature Barbare Bush in Hillary Clinton v vlogah prve dame (2016: 370); ugotavljata, da je bil cilj karikatur »razkrievati dinamike spolnih vlog, patriarhalne kulture in ideologije«. Kadar se zdi, da je moški del v paru »šibak«, karikature uporabijo »simbolno kaznovanje, tako da transformirajo ženski del«: v primeru Barbare Bush tako, da so jo prikazovale kot »boksarja ... v ringu«, ki mora stopiti na mesto svojega šibkega in neodločnega moža; v primeru Hillary Clinton, kjer je tarča njena politična ambicioznost, ki slabi moč predsednika, tako da jo demonizirajo ali »utišajo« (2016: 380–382).

V primeru Melanie Trump velja obratno: karikature poskušajo iz nje izvleči tisto, kar je utišano. V karikaturi z naslovom »Melaniina božična drevesa« (30. 11. 2018) Ivana Ehlersa so nanizane tri vrste dreves, prekritih v rdečo prevleko z napisi: »I really don't care, do U?«, »Nazaj hočem svoje življenje«, »Bodi najboljši«, »Sem bogata eh ne eh ne odpuščena«, »Eh, tako neumna«, »Eh, vse vas sovražim« (»Ur, I hate U all«). V karikaturi (9. 5. 2018) z naslovom »Predsednik in prva dama razmišljata o svojih pobudah« sta narisana s hrbtom drug proti drugemu pred tablama z napisi »Bodi najboljši« (Melania) in »Jaz najboljši« (Donald). V karikaturi »Melaniine nepriemerne pete« (30. 8. 2017) se nahaja merilnik, ki beleži razliko v višini med Donaldom Trumpom in čevlji prve dame. V drugi karikaturi se sprašuje: »Ali naj si izberem modri ton ali gluhi ton?« (22. 6. 2018) Ellis Rosen upodobi Melanio z dvema kosoma oblačil v rokah, modrim in zelenim, slednji z napisom: »I really don't care, do U?« Karikature Melanio Trump prikazujejo kot osebo, ki ji manjkata inteligenca in sočutje; prevladujeta nevednost in ničevost. Kot ob škandalu z Zarino jakno z napisom komentira Troy Patterson (2018: 2): »Nositi oblačila je njena prva obrt«; oblačila, ki si jih je nadela v kontekstu svojega moža in njegovih nehumanih obravnav imigrantov ter vseh drugih, pravi, oblačenje približa slogu »fašizma s hitro modo«. V članku »Zgledna Američanka« Collins (2016: 6) presoja, da je prva dama »ponotranjila vse vidike Donaldove kulture: njegov ahistoricizem, njegovo žolčnost; njegove lažne dihotomije med morilskimi izobčenci in zaslužnimi državljani, soprogami, ki nič ne zahtevajo in ne tečnarijo«.

Mati imigrantka

Če je politična funkcija prve dame v njeni podobi spremljevalne ornamentalne silhuete, pa je njena simbolna funkcija bistveno bolj osrediščena. Že v času ustanovnih očetov je soprogam predsednikov ZDA pripadlo mesto ustanovnih mater. Bile so »simbol nacije v najčistejši obliki«, trdi popularni publicist (Flint, 2011: 30). Kot biološke matere svojih otrok so kolektivni skupnosti ponujale dokaz o heteroseksualnosti in maskulinosti očeta nacije in sodelovale so v simbolni reprodukciji »heteroseksualnega družinskega konteksta nacionalnega patriarhata« (Edwards in Chen, 2000: 379). Do Michelle Obama je bila idealizirana prva mati izpeljanka bele Američanke srednjega razreda. Kot v ameriški družbi nasploh, kjer je bil ženskam rasnih in etničnih manjšin dostop do simbolne reprezentacije materinstva zaprt (Nakano Glenn, 1994), je tudi delo simbolne nacionalne reprodukcije lahko opravljala le materinska figura, katere biografski izvor je bil etnično, rasno in razredno »nekompromitiran«. Ob boku ji od konca 19. stoletja stoji »mati izseljencev« – Kip svobode, ki se na vhodu v domovino pridruži simbolnemu delu v podobi ritualne ikone (pre)poroda imigrantov – tujcev, ki s potovanjem mimo njenega vznožja opuščajo stare vezi (etničnega) pripadanja, da bi lahko vstopili v politično telo bodočih naturaliziranih ameriških državljanov (Berlant, 1991).

In če je mati sama imigrantka? V dveh člankih, enem objavljenem med predsedniško kampanjo in drugem leto dni po prihodu Trumpov v Belo hišo, revija obnovi biografijo Melanie Trump – od njenega rojstva v nekdanji Jugoslaviji, kariere fotomodela, pridobitve delovne vize H-1B do poroke z Donaldom Trumpom, kar ji je prineslo ameriško državljanstvo. »Velja omeniti,« zapiše Collins, da je »Donald Trump poročen z imigrantko«, ki je odraščala v komunističnem blokovskem naselju v Sevnici (2016: 1–2). Če bi uporabili retoriko Donalda Trumpa v boju proti vizam H-1B, dopolni, bi morali skleniti, da sodi Melania Trump med tiste začasne tuje delavce, ki so »uvoženi od zunaj z jasnim namenom, da za nižje plačilo nadomestijo ameriške delavce« (Collins, 2016: 1). Če bo Trump izvoljen za predsednika, še opozori avtorica, bo Melania Knauss (sic!) s priimkom svojega moža »izjema v moževi politiki nativizma«.

Glavna težava imigrantskega statusa prve dame, ki jo zazna Collins, je, da Melania Trump, kot je razbrati iz njenega govora, ni povsem opustila slovenskega jezika (Collins, 2016: 9). Tudi Tolentino v svojem članku sumi, da Melania Trump najverjetneje igra vlogo vizualnega objekta – zaradi »glavobola prevajanja«. »Nema kraljica« je nemara molčeča zato, ker »angleščina ni njen prvi niti drugi, morda niti ne tretji jezik« (Tolentino, 2017: 1). Naglas, ki ga zaznavajo tudi drugi mediji, prenaša na svojega sina Barrona. »Najbrž mora biti Donaldu nenavadno, da ima večjezičnega sina, ki govori angleško s

slovenskim naglasom« (Collins, 2016: 9). Collins spomni na nastop družine pri ameriškem TV-voditelju Larryju Kingu leta 2010, ko ta zaprepaščeno ugotovi: »On [Barron] govori z naglasom?« Melania Trump je izpolnila nalogo prve dame, da poskrbi za nasledstvo, toda z neprijetnim zaznamkom tujosti. Kot sledi v nadaljevanju, je ta tujost dodatno zatemnjena s senco vzhodnjaštva.

V iskanju postsocialističnega Vzhoda

V ameriški spolni slovnici nacionalizma je jezikovna nekompetentnost opazna prepreka v oblikovanju vezi pripadanja. Kot poudarjajo Forrester, Zaborowska in Gapova (2004), nezmožnost tekočega komuniciranja v zahodnem jeziku, posebej angleškem, pomeni izolacijo in »notranji eksil«. Obremenitev jezika z akcentom, ko gre za osebe z območja nekdanje socialistične Evrope, konotira vzhodnjaštvo. Trdost in okornost v izgovorjavi aludirata na subjekt iz komunistične preteklosti, zamrznjen v zgodovini – kakor je zamrznjena družba, ki ji je pripadal. Vzhodni naglas je zaznamek družbenega reda in kulture, ki so ju pojmi modernosti in napredka obšli.

V karikaturi Paula Rudnicka (2016) lik Melanie Trump piše v svoj dnevnik: »Včasih si želim, da bi bila spet nazaj v Sloveniji; medtem ko bi kot fotomodel razkazovala jopice iz poliestra, bi naši kozi pripovedovala: 'Nekoč bom odšla v Ameriko in poročila bogatega, čednega moža.'« »V iskanju doma iz otroštva Melanie Trump« Vendela Vida (2018) pri isti reviji potuje v Sevnico. Po enem dnevu potovanja v spremstvu svoje družine sklene, da je Slovenija »lepa dežela, skorajda kot Švica, smo se strinjali«. V Sevnici domuje velika tovarna obutve, kar avtorico napelje na še eno primerjavo: »To tovarniško mesto se ne razlikuje dosti od mest v ZDA, ki so volila za Trumpa.« Ko se kasneje družina odpravi na iskanje restavracije, opažajo napol opuščene kraje: »Hodili smo mimo pekarnice (zaprto), lekarne (zaprto) in svetlo zelenega kegljišča (v zapiranju) ... Na koncu smo pristali v restavraciji brez imena, le z znakom, ki je prikazoval jedilni pribor.« V notranjosti, nasprotno, pa se gnete »absurdno veliko« ljudi, pari srednjih let, ki »si delijo predjedi«, in dvajsetletnice, ki, nagnjene vznak, kadijo cigarete: »Zdi se, da v Sloveniji vsi kadijo« – ne brezbrizno kot v Franciji, avtorica dodaja antropološki detajl, pač pa zavzeto, »s smotrom« (2018: 5).

Kartografsko premapiranje majhnega mesta na državo implicira kulturo, ki je hkrati avtentično tuja in prazna lastnega označenca. Opisati jo je mogoče le prek primerjav z drugimi: Švico, ZDA, Francijo. Edina izjema je, ko se popotnica zazre v travo s tako močno barvo zelene, »da sem morala sneti svoja očala, da bi se prepričala, ali vidim prav« (2018: 2). V spisu »Kako sem našla Vzhodno Evropo« Andalu Borcila (2004: 54) opisuje, kako Zahod po padcu Berlinskega zidu odkriva vzhodno Evropo. Ta se pojavlja kot »motna«, »nejasna«, »negibna« – teritorij, ki se sicer sestavlja na novo, a pri tem

črpa iz preostankov enobarvnega režima in zgodovine hladne vojne, ki še naprej zaznamujejo njeno podobo in identiteto. Ta novinarski potopis vsebuje sorodne predstave o kraju, ki je obtičal v zgodovini. Ko pred vhomom v restavracijo družina sreča »tri dolgonoge najstnice«, se avtorica ne more izogniti misli, kako »tudi ta dekleta, kot Melania, iščejo pot odtod« (2018: 4). V restavraciji, v dialogu z natakarico, jo podobno prešine, »če tudi ona ne sanja o drugačnem življenju« (2018: 5). Mesto mladim dekletom očitno nima ponuditi ničesar – ne premore opore ne identitetam ne ambiciji – do meje »absurdne« skrajnosti amerikaniziranega menija, ki gostom ponuja »top shit Burger« in mehiške jedi; tista tranzicijska »puščava postsocializma« (Horvat in Štiks, 2016) pač, ki daje razlog za kajenje.

Beli patriarhat

Ko Katharina Wiedlack (2018) obravnava skeč »Melanianade« popularnega ameriškega TV-programa *Saturday Night Live*, izpostavlja komično vizualno reprezentacijo Melanie Trump kot utelesitve negativnega stereotipa vzhodne Evropejke. Funkcija te reprezentacije, pravi, je ustvariti podobo bele Druge, ki služi utrjevanju protipola emancipirane, izobražene in feministično ozaveščene bele Američanke. Vzhodne Evropejke so nastanjene v predstavi o še ne polno realiziranih subjektih, so »surovo gradivo«, ki je šele v procesu formiranja po zgledu zahodnih standardov. Melania Drugost izraža v jezikovnem naglaševanju in v dejstvu, da je ujetnica toksične maskuliniteti soproga, kar jo zadržuje na mestu podrazreda. Je Druga, ki si sicer prizadeva zmuzniti se skozi reže rasnega prepoznavanja, a to lahko stori samo kot »prevarantka«, ki se znajde na poziciji moči, kar je zaradi vzhodnoevropskih vezi nelegitimno. Njena vzhodnjaška Drugost ji ne dovoli polnega vstopa v »belo elito«. Doseže lahko le položaj seksualizirane »žene trofeje«, ki ji vez s socialističnim Vzhodom »preprečuje, da bi postala polno moderna progresivna ameriška državljanka« (2018: 1069).

Komično upodobitev Melanie Trump lahko razumemo v funkciji negativne projekcije, ki utrdi dominacijo nacionalno progresivne, liberalno-feministične identitete bele Američanke. Rasno-orientalistični pogled »na svet tam čez«, ki ga opisuje *The New Yorker*, je prikazan kot oddaljen od ekonomske prosperitete in vrednot Zahoda; kulturna razdalja in razlika okrepita hierarhijo civilizacijske superiornosti slednjega. V tej luči lažje razumemo napore komičnih upodobitev Melanie Trump kot kmečke dekline, ki sanja o begu na Zahod. Rasializacija Vzhodne Evropejke, pravi Wiedlack, poteka prek »materializacije vmesne pozicije med dvema poloma, diferenciacije med naravo in kulturo, med surovim mesom barbarskega Drugega in sofisticiranim intelektom civiliziranega individua«. Zato je na poti v kulturo ta ženska predstavljena v telo blaga: je moževa pridobitev,

namenjena razkazovanju seksualizirane erotične Druge, a brez lastne identitete.

Lahko pa vidimo to karikaturo tudi v funkciji odziva na bolj zapleteno razmerje, ki zadeva usodo zahodnega belega patriarhata. Sodobni konteksti transnacionalizacije in ženske migracije razstavljajo moderno paradigmo nacije kot zamejene skupnosti, z varnimi razmejitvami med »zunaj« in »znotraj«. Kot poudarjajo postkolonialne feministične avtorice, moderne politične skupnosti na Zahodu vzniknejo kot rezultat specifičnega zgodovinskega upravljanja z etnično, rasno in spolno razliko, vpisano v teritorializirani prostor z utrjenimi mejami (Collins Hill, 1994; Kaplan, Alarcon in Moallem, 1999; Shome, 2011). Institucionalizacija modernega nacionalnega patriarhata je ospoljena in rasializirana pripoved: ženske iz podrejenih rasnih, etničnih in razrednih skupin po scenariju hegemonnega (belega) nacionalizma ne premorejo ne bioloških (biološki rasizem) ne kulturnih (kulturni rasizem) kapacitet, s katerimi bi prispevale k vitalnosti nacije. V modernem patriarhalnem načrtu sta spol in nacionalizem povezani kategoriji državljanstva in pripadnosti, belo materinstvo v dejanskih gospodinjstvih ali v simbolnih projekcijah »nacije kot družine« pa rasni dodatek k slavi nacionalne reprodukcije.

Sodobni procesi ekonomske transformacije in globalizacije so žensko, zaprto med stenami gospodinjstva in družine, naredili za lik iz preteklosti. Ne samo da so belke srednjega razreda v zadnjih petdesetih letih zapustile neplačano gospodinjstvo delo; neoliberalna preobrazba socialne države in politične ekonomije je ustvarila novi tip gospodinjstva, poseljen s transnacionalnimi materami in tujo domačo pomočjo. V moderno spolno pogodbo so vstopile migrantke. Razpad kolonialnega sveta, vključujoč Sovjetsko zvezo, je razkril rasializirano pripoved univerzalnosti materinstva (Glenn, 1994). Medtem ko neoliberalna biopolitika nacije razstavlja socialno kompozicijo belega doma srednjega razreda, pa se postmoderni nacionalni diskurz še vedno opira na artikuliranje družbenih odnosov v spolnih pojmovnikih. Pri tem si tokrat pomaga z vpoklicem »nacionalnih in transnacionalnih ikon in diskurzov« (Alarcón et al., 1999: 15). Belke na pozicijah moči vstopajo na globalno prizorišče kot posvojiteljice otrok iz tretjega sveta, multikulturne matere (Shome, 2011) ali kot misijonarke v simbolnem materinskem delu. Kot razlaga Raka Shome, ženske s politično in kulturno močjo postimperialnega Zahoda vstopajo v biopolitični scenarij nacije v trenutku, ko se ta spopada z ranljivostjo svoje spolne in rasne konstitucije.

Naj gre za belke v mednarodni diplomaciji, njihove podobe v diskurzih o človekovih pravicah ali na civilizacijskih misijah v »razvijajočem se« svetu, kulturni imperializem Zahoda potrebuje rasializirano in ospoljeno domačnost bele ženskosti, s katero uprizarja svojo nacionalno maskulnost. (Shome, 2011: 333)

Ženskam imperialne sile je dodeljena nova vloga; namesto zavezujoče biološke reprodukcije in varovanja družinskega doma sodelujejo v rasnih in kulturnih projektih izrisovanja kartografij postimperialnega sveta. V tem kontekstu pa lahko razumemo tudi nelagodje, ki ga proizvajata prva dama s koreninami v tem nekdanjem koloniziranem svetu socialističnega imperija. Tukaj si spet lahko pomagamo z njeno retoriko oblačil. Zarino jakno, ki jo je nosila na obisku v taborišču za migrantske otroke, v svoji militantni zeleni barvi preberemo kot uprizarjanje lika rasne in maskulinizirane varuhinje nacije. Na svoji poti v Afriko, kjer je nosila repliko belega pokrivala kolonialnega gospodarja, smo priča podobnemu razkazovanju imperialne moči. Prve dame so bile v preteklosti že vpletene v scenarij udejanja Bele hiše kot imperialnega domovanja nacije (Mayo, 2000). Collins v *The New Yorkerju* Melanio Trump opiše kot »pasivno, a imperialno«. Elliot Ross (2018) pri Al Jazeera dodaja, »najbrž je težko razumeti, zakaj se je prva dama odločila za kostum belega kolonialista v Keniji leta 2018«; razen če, kot dodaja, »tudi razumemo, da čelada predstavlja ne samo kolonialnost, temveč tudi belost«.

Toda škandal, ki ga povzroči Melania Trump, je toliko bolj neznosen, kolikor je neznosna njena nepolna belost. Melania Trump namreč ni prava prva dama, temveč vlogo prve dame igra. Je oponaševalka, toda kot rasno ne povsem ustrezna, kot poudarja Wiedlack, to lahko počne le s pretiravanjem in površinsko. Je plagiatorica: dobesečno – ko na Republikanski nacionalni konvenciji govor prepíše po govoru Michelle Obama – in v razredno-rasnem smislu. Je belka, pripadajoča novemu razredu bogatih imigrantov/tk in v tem oziru sprejemljivejša od temnopoltih migrantk; toda obenem kot fotomodel z nekdanje socialistične dežele, dedinja »kulture goljufanja v vzhodnoevropskih šolah« (kot njeno dejanje pojasni *Washington Post*, cit. v Wiedlack, 2018) – torej subjekt dvomljive morale in značaja, ki mimikrijo imperialne moči pretvori v modno burkaštvo.

Melania Trump in periferni kič

Medtem ko se Zahod še naprej zanaša na svojo razdaljo do Vzhoda, pravijo Forrester, Zaborowska in Gapova (2004: 17), Vzhod zagotavlja razliko tako, da ponotrani svojo manjvrednost. Po padcu Berlinskega zidu se je za Vzhod oblikovala predstava o evropskem Drugem. Opirajoč se na bogato tradicijo razpravljanja o Balkanu se je tega Drugega posebej na območju nekdanje Jugoslavije povežalo z etničnimi konflikti, divjaštvom in nazadnjaštvom (Čolović, 2015; Bjelić in Savić, 2005; Todorova, 2001). Slovenija se je kot nekdanja jugoslovanska republika otepala te dediščine z argumentom, da je bila pod Titom žrtev prisilne balkanizacije ter da v resnici sodi v družčino srednjeevropskih narodov. S prihodom Melanie Trump v Belo hišo se je obnovilo upanje, da bo Slovenija pridobila vidnost na mednarodnem

prizorišču ter da bo naposled, po dolgih letih zamenjevanja s Slovaško, pripoznana kot povsem zahodna dežela. V preostanku razprave analiziram zapise, objavljene na slovenskih spletnih portalih siol.net in delo.si med januarjem 2017 in decembrom 2019.

Da bo »Melania postavila Slovenijo na svetovni zemljevid«, so po poročanju medijev upali v rojstni Sevnici; takšni so bili tudi širši medijski upi. Ko je Melania Trump v svojem govoru na republikanski konvenciji omenila, da je bila rojena »v majhni, lepi, tedaj še komunistični deželi v srednji Evropi«, njena referenca na geografsko lokacijo v medijih ni ostala neopažena. Melania nas postavlja »v srednjo Evropo in sočasno oddaljuje od Balkana«, se je glasil zapis na portalu siol.net (Žužek, 2017). V članku avtor obnovi faze v zgodovini, ko so »nas« različni svetovni voditelji, od papeža Janeza Pavla II. do Billa Clintona, globalni mediji, kot je *The New York Times*, in pred tem srbski nacionalistični geografi poskusili potisniti v objem Balkanskega polotoka. Sedaj je najbrž vendarle jasno, da je Slovenija »doma pod Alpami in torej v srednji Evropi« (ibid.). Postati zahoden, piše Bjelić, pomeni »usvojiti zahodne vrednote in zahodne orientalistične stereotipe« (Bjelić, 2009: 490). Samokolonizirajoča gesta, izražena skozi frustracijo nad napačnim prepoznavanjem nacionalne identitete kot balkanske, utrdi orientalistično-balkanski princip, kamor, paradokсно, kot poudarja vrsto avtorjev (prim. npr. Čolović, 2015), sodi tudi samo zanikanje pripadanja Balkanu.

Lokalno trženje Melanie Trump kot blagovne znamke sodi v soroden sklop samokoloniziranja. Linija »First lady« (čokoladni izdelki, salama in vino), Melaniina torta, pita, palačinke, čaj in copati (Intihar, 2017), turistični proizvod »First lady village« z ogledom rojstne hiše in šole, ki jo je obiskovala prva dama (Lončar, 2019), ustvarjajo periferni zemljevid patriotičnega samopodrejanja slavni podobi. Teorija trženja nacije kot blagovne znamke (*nation-branding*) ugotavlja, da so se nekdanje socialistične države znašle v kontradiktornih politikah reprezentiranja. Po eni strani si morajo za samopromocijo izbirati tarče, ki so že predmet globalnega kroženja stereotipov o Vzhodu (npr. Romunija kot dežela Drakule, Kazahstan kot Boratova dežela); po drugi strani pa s tem tudi ohranjajo položaj dežel, ki so brezupno v zaostanku za civiliziranim svetom (Bardan in Imre, 2011: 169). Ker državam na območjih razpadlih sovjetskega in jugoslovanskega imperija manjka blagovnih znamk, ki bi bile prepoznavne na Zahodu, tako kot to velja za zahodne države z dolgo tradicijo globalnega trženja lastnih kultur in identitet, so prisiljene vstopiti v tekmovanje za prepoznavnost prek simbolov, za katere verjamejo, da imajo tržno vrednost. S tem ko pristanejo na znamenje po vnaprej predvidenih označevalcih nacionalne identitete, pa tudi »krepijo neoimperialne neenakosti med nacijami« (ibid.).

Karnivaleskni smeh

Takšno samostereotipiziranje ne najde vselej harmoničnega sozvočja z lokalnim prebivalstvom. »Škandal« kipa Melanie, lesene skulpture, ki jo je na vhodu v Sevnico julija 2019 postavil ameriški umetnik v rezidenci v Sloveniji Brad Downey, dokumentira nelagodje. Kip, ki imitira prvo damo ob zaprisegi Donalda Trumpa, je po umetnikovi predlogi ročno izdelal lokalni rokodelec Aleš Župevc. Globalni mediji, CNN, BBC, Sky News, *The New York Times*, *The Washington Post*, nemška RTL so objavili sliko lokalnega »poklona« prvi dami, imenovano tudi »strašilo« oz. Smrketa. Nacionalni *Reporter* je v postavitvi kipa zaznal nameren napad na podobo »Melanie in Trumpa« in deželi prinesel sramoto. Po pisanju časnika ima žalitev »politično ozadje«. »Nas Slovence pa še bolj potiska proti Moskvi, čeprav smo imeli že leta 1948, ko nas je Stalin izobčil iz svoje rdeče cerkve, zelo neprijetne izkušnje. Takrat so nam iz godlje, v katero so nas vsak po svoje potisnili Rusi in naši komunisti, pomagali Američani, iz katerih se sedaj norčujemo.« (Starič, 2019)

Ko države postsocialistične periferije uprizarjajo nacionalne identitete, se pogosto oprejo na estetiko kiča, ki hiperbolizira balkansko drugost. Kot to popisuje Ivan Ditchev (2016), si pri tem pogosto sposojajo pri pop ikonah zahodnega sveta: Bill Clinton v Prištini, Bruce Lee v Mostarju, Sylvester Stallone v Žitištvu v Srbiji, pa George Bush in Tina Turner, John Lennon, Elton John in Mick Jagger v Albaniji (2016: 101). Ta »skupna« raba simbolov slave služi kot ideološki »motor za pogajanje o geografski bližini zahodni Evropi« (2016: 94). Pri tem ostaja nejasno, ali imitatorji razumejo, celo namerno izigravajo dejstvo, da bolj ko pretiravajo, dlje od prepoznavnosti lastnega zahodnjaštva drivijo; ali so povsem nevedni o negativnih učinkih te estetike? Kip Melanie Trump lahko razumemo v luči kič nacionalizma, le da ta deluje v nasprotni smeri, stran od estetike slave in spektakla k uprizarjanju estetike »primitivcev«, umetnikov samoukov, ki se poskušajo približati duhu ljudskega in kulture po poti avtentičnega, neobdelanega stila neposrednosti materialov (les) in upodobitev (rokodelstvo z žago).

Učinek je podoben karnevalesknemu smehu. Bahtin karnevaleskno kulturo smeha opiše kot svobodno, sproščeno izražanje utopičnega drugega sveta, izražanje, ki je brez umetniških ambicij (2008: 11–13). V ospredju tega ustvarjanja »izhoda iz uradne življenjske ureditve« je materialno telesni princip, ki si sposoja pri grotesknem realizmu. Telo je hiperbolizirano do mere, da potešenje postane groteskno; zadovoljstvo se »poraja ob samem znižanju visokega« (ibid.: 304). Brad Downey je kip Melanie Trump pojasnil kot izdelek »burkaškega formalizma«, ki je »stil svobodne strategije in fluidnega prilagajanja situaciji« (PV, 2019). Karnivaleskna periferija je ustvarila svoj lastni poklon »slovenski prvi dami«, le da se ob tem, ko imitira medijsko

histerijo, umika v še eno enigmo Melanie Trump. Je ta tiha dama še en odli- tek nacionalnega kiča na postsocialistični periferiji; ali pa gre za dejanje ljudske transgresije, ustvarjenje v mednarodnem zavezništvu umetnosti in rokodelstva, ki s pomočjo estetike in identitete podeželskega primitivizma razvrednoti globalno slavo imperialne matere Zahoda?

Sklep

V svoji raziskavi sem si zastavila vprašanje, kakšna je usoda simbolnega materinstva, ko ga uteleša tujka. Po opravljeni analizi je jasno, da je odgovor v primeru Melanie Trump povezan z izvorom v domovini s (pol)bele periferije. Ta izvor določa medijski metaokvir »neme kraljice«, ki ga njeni podobi nameni liberalni medij. Razšifriranje enigmatične tujosti prve dame, vstavljene na ozadje migrantke z Vzhoda, ne velja le za *The New Yorker*. Tudi drugi liberalni medijski programi, kot so *The Saturday Night Live* in *The Daily Show with Trevor Noah* (»Is Donald Trump Trying to Deport Melania«, 14. 8. 2019) ali *Borat II*, posnemajo njeno okorno izgovorjavo in izpostavljajo njen nekdanji poklic (negovorečega) fotomodela. Zasmehovanje glasu (kot naglasa) omogoči, da se podoba naseli v vodilno pripoved o transformaciji migrantke iz periferne subjekta v imitacijo zahodnjakinje. Članki kot »Melaniina evolucija« v reviji *Time* (Rhodan, 2017) ali »Melania Trump: od majhnega mesta Slovenije do praga Bele hiše« (Horowitz, 2018) transformacijo opremijo z diskurzom napredovanja med dvema telesoma, telesom fotomodela in telesom prve dame, kot potovanje med dvema kultura- rama. Le da transformacija nikoli ni povsem zaključena: »Saj še vedno ne zna govoriti angleško«, tvita Bette Midler ob njenem govoru na republikanski konvenciji 2020 in jo cinično poimenuje »ena srečna Slovenka«. Ko preuredi vrt pred Belo hišo, ji nekdanji novinar *The New York Timesa* očita »uničenje naše dediščine«. »Tokrat je prvič, ko sem zares besen, da je @FLOTUS tujka ... Nima pravice, da razstavlja našo zgodovino,« zapiše Kurt Eichenwald.

Na podlagi analize lahko odgovorim, da je usoda simbolne moči migrant- ske prve matere zapisana v sodobni, z ekonomsko globalizacijo povezani krizi belega patriarhata. Bela feminilnost je funkcionalno orodje v oblikova- nju zahodnega patriarhalnega socio-družbenega reda: je »locus, na katerem se varujejo meje rase, spola, seksualnosti in nacionalnosti« (Shome, 2011). Vzhodnjaški etnični preostanek prve dame služi afirmaciji ideala. Potujevanje Melanie Trump, piše Wiedlack, je hkrati del boja za kulturno hegemonijo v ZDA. Kulturne vojne, ki potekajo med liberalnodemokratičnimi in konserva- tivnimi desnimi silami, zadevajo vprašanja rasne, spolne in seksualne identi- tete ameriške družbe. Paradokсно so prav liberalni mediji tisti, ki reafirmirajo konservativne ideje o superiorni nacionalni kulturi, s tem ko se poslužujejo rasializiranja in seksualiziranja njenega vzhodnjaštva. »Jopice iz poliestra«,

»koza« in »trava«, ki opredeljujejo njeno rojstno domovino, služijo temu, da z biografsko preteklostjo vzpostavljajo kulturno razdaljo med Vzhodom in Zahodom, med modernostjo in zaostalostjo, med pastoralnim deklinštvom in odraslo (emancipirano) ženskostjo belega Zahoda.

Pogled na predmoderno migrantko z Vzhoda igra vlogo v ohranjanju kulturnih hierarhij. Na postsocialistični periferiji se po principu (samo) orientaliziranja podoba prve dame mobilizira v funkciji izražanja kulturne superiornosti (nasproti balkanskemu Drugemu); pa tudi s pogledom nazaj na Zahod. Ta pogled je poseljen s spopadi za lokalno kulturno identiteto, vključujoč stereotipizirani subjekt postsocialističnega Drugega, pa tudi, kot nakazuje požig lesene skulpture Melanie Trump pred Sevnico, ljudski (po) smeh kiču, ki ga ta uprizarja na domačih tleh.

Spolni imaginariji nacije so v dobi transnacionalizacije materinskih figur, dejanskih ali simbolnih, postali pomembno pričevanje o kratkosti, ranljivosti in nestabilnosti modernega nacionalnega reda, ki je potlačeval dejstvo ženskih migracij, mater etničnih (in rasnih) manjšin in povečeval maskulino potenco zahodnega patriarhata. Da bi lahko zajeli vso kompleksnost tega krožišča med nacionalnimi imaginariji in žensko migracijo, se bo morala sociološka razprava – v dobi transnacionalizacije družb – intenzivneje posluževati transnacionalnih primerjav. Simbolne matere na mejah dveh domovin so lahko pomemben prispevek k tem raziskovanjem – ne glede na to, kaj si mislimo o njihovih dejanskih vlogah v razreševanju neenakosti ženskega migrantstva, tujosti in perifernosti.

LITERATURA

- Bahtin, Mihail M. (2008): *Ustvarjanje Françoisa Rabelaisa in ljudska kultura srednjega veka in renesanse*. Ljubljana: Literatura.
- Berlant, Lauren (1991): *The Anatomy of National Fantasy*. Chicago: Chicago University Press.
- Bjelić, Dušan (ur.) in Obrad Savić (ur.) (2005): *Balkan as Metaphor: Between Globalization and Fragmentation*. Boston: MIT Press.
- Bjelić, Dušan (2009): *Immigrants as the Enemy: Psychoanalysis and the Balkans Self-orientalization*. Seer 87, 3. Dostopno prek file:///C:/Users/vidmar/Downloads/Immigrants_as_the_Enemy_Psychoanalysis_a.pdf, 20. 5. 2020.
- Borcila, Andaluna (2004): *How I Found Eastern Europe: Televisual Geography, Travel Sites, and Museum Installations*. V: S. Forrester (ur.), M. J. Zaborowska (ur.) in E. Gapova (ur.), *Over the Wall/After the Fall: Post-Communist Cultures Through an East-West Gaze*, 42–66. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Boyd Caroli, Betty (2010): *First Ladies: From Martha Washington to Michelle Obama*. New York: Oxford University Press.
- Collins Hill, Patrizia (1994): *Shifting the Center: Race, Class, and Feminist Theorising About Motherhood*. V: G.E. Nakano (ur.), G. Chang (ur.) in R. Forcey (ur.), *Mothering: Ideology, Experience, and Agency*, 45–65. New York: Routledge.

- Čolović, Ivan (2015): *Balkan: teror kulture*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Ditchev, Ivan (2016): *Balkan Mimesis: Kitsch as a Geographic Concept*. V: Z. Krajina (ur.) in N. Blanuša (ur.), *Europe Unfinished: Mediating Europe and the Balkans in a Time of Crisis*, 93–104. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Edwards, Janis L. in Huey-Rong Chen (2000): *The First Lady/First Wife in Editorial Cartoons: Rhetorical Visions Through Gendered Lenses*. *Women's Studies in Communication* 23 (3): 367–391.
- Flint, Lynn (2011): *One Nation Under Sex: How the Private Lives of Presidents, First Ladies and Their Lovers Changed the Course of American History*. New York: St Martins' Press.
- Forrester, Sibelan (ur.), Magdalena Zaborowska (ur.) in Elena Gapova (ur.) (2004): *Over the Wall/After the Fall: Post-Communist Cultures Through an East-West Gaze*. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Glenn, Evelyn Nakano (1999): *Social Construction of Mothering: A Thematic Overview*. V: E. Nakano Glenn (ur.), G. Chang (ur.) in R. Forcey (ur.), *Mothering: Ideology, Experience, and Agency*. 1–29. New York: Routledge.
- Hall, Stuart, Jessica Evans in Sean Nixon (2013): *Representation. Cultural Representation and Signifying Practices*. London: Sage.
- Horvat, Srećko in Igor Štiks (ur.) (2016): *Dobrodošli u pustinju post-socializma*. Zagreb: Fraktura.
- Houchin Winfield, Betty H. (1997): *The First Lady, Political Power, and the Media: Who Elected her Anyway*. V: P. Norris (ur.) *Women, Media, and Politics*, 166–179. New York: Oxford University Press.
- Kaplan, Caren (ur.), Norma Alarcon (ur.) in Mino Moallem (ur.) (1999): *Between Woman and Nation: Nationalisms, Transnational Feminisms, and the State*. Durham, NC: Duke University Press.
- Layoun, Mary N. (1999): *A Guest at the Wedding: Honor, Memory, and (National) Desire in Michel Khleife's Wedding in Galilee*. V: C. Kaplan (ur.), N. Alarcon (ur.), M. Moallem (ur.) *Between Woman and Nation: Nationalisms, Transnational Feminisms, and the State*, 92–107. Durham in London: Duke University Press.
- Loizeau, Pierre-Marie (2015): *First Lady but Second Fiddle, or the Rise and Rejection of the Political Couple in the White House: 1933–Today*. *European Journal of American Studies* 10 (1). Dostopno prek https://www.researchgate.net/publication/277357409_First_Lady_But_Second_Fiddle_or_the_rise_and_rejection_of_the_political_couple_in_the_White_House_1933-today, 7. 7. 2019.
- Mayo, Edith P. (2000): *Party Politics: The Political Impact of the First Ladies' Social Role*. *The Social Science Journal* 37 (4): 557–90.
- Norris, Pippa (1997): *Introduction. Women, Media, and Politics*. V: P. Norris (ur.), *Women, Media, and Politics*, 1–18. New York: Oxford University Press.
- O'Connor, Karen, Bernardette Nye in Laura Van Assendelft (1996): *Wives in the White House: The Political Influence of First Ladies*. *Presidential Studies Quarterly* 26 (3): 835–853.
- Scharrer, Erica, in Kim Bissell (2000): *Overcoming Traditional Boundaries*. *Women and Politics* 21 (1): 55–83.

- Shome, Raka (2011): Global Motherhood: The Transnational Intimacies of White Femininity. *Critical Studies in Media Communication* 28 (5): 388–406.
- Todorova, Maria (2001): *Imaginarij Balkana*. Ljubljana: ICK.
- Watson, Robert P. (2014): *The Presidents' Wives: The Office of the First Lady in US Politics*. Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Wiedlack, Katharina (2018): In/visibly Different: Melania Trump and the Othering of Eastern European Women in US culture. *Feminist Media Studies* 19 (8): 1063–1078.
- Young, Robb (2011): *Power Dressing. First Ladies, Women Politicians and Fashion*. Merrell Publishers.
- Yuval-Davis, Nira (2009): *Spol in nacija*. Ljubljana: Sophia.

VIRI

- Bruni, Frank (2018): Melania Trump Could Be Our Greatest First Lady. *The New York Times*. Dostopno prek <https://www.nytimes.com/2018/08/21/opinion/melania-trump-could-be-our-greatest-first-lady.html>, 21. 8. 2018.
- Collins, Lauren (2016): Who is Melania Trump? *The New Yorker*. Dostopno prek <https://www.newyorker.com/magazine/2016/05/09/who-is-melania-trump?verso=true>, 30. 5. 2018.
- Friedman, Vanessa (2018): Melania Trump: Out of Africa, Still in Costume. Dostopno prek <https://www.nytimes.com/2018/10/08/fashion/melania-trump-africa-trip-fashion-fedora.html>, 29. 7. 2020.
- Friedman, Vanessa (2019a): On The Fourth of July, Melania Trump Dresses for Independence. Dostopno prek <https://www.nytimes.com/2019/07/05/fashion/melania-trump-fourth-of-july-herrera.html>, 29. 7. 2020.
- Friedman, Vanessa (2019b): The Death of Fashion Diplomacy. Dostopno prek <https://www.nytimes.com/2019/06/07/fashion/the-death-of-fashion-diplomacy.html>, 29. 7. 2020.
- Friedman, Vanessa (2020): The Politics of Dress at the State of the Union. Dostopno prek <https://www.nytimes.com/2020/02/05/style/melanie-trump-congress-women-in-white-state-of-the-union.html>, 29. 7. 2020.
- Horowitz, Jason (2016): Melania Trump: From Small-town Slovenia to Doorstep of White House. Dostopno prek <https://www.nytimes.com/2016/07/19/us/politics/melania-trump-slovenia.html>, 29. 7. 2020.
- Intihar, Anja (2018): Ko prva dama ZDA postane pravi posel. Dostopno prek <https://www.delo.si/novice/slovenija/ko-prva-dama-zda-postane-pravi-posel-tudi-alipredvsem-za-sevnico-73955.html>, 11. 9. 2018.
- Kopušar, Sebastijan (2018): Politični cilji slovenske prve dame. Dostopno prek <https://www.delo.si/novice/svet/politichni-cilji-slovenske-prve-dame-48761.html>, 8. 5. 2018.
- Lončar, Andreja (2019): Učinek Melanie Trump po dveh letih. Dostopno prek <https://siol.net/novice/slovenija/azijski-turistki-je-zanimalo-od-kod-izhaja-melania-507111>, 14. 11. 2019.
- Mlakar, Luka (2018): Slovenija za Melanio Trump za zdaj ostaja izbrisana datoteka. Dostopno prek <https://siol.net/novice/svet/slovenija-za-melania-trump-za-zdaj-ostaja-izbrisana-datoteka-video-457690>, 12. 12. 2019.

- P. V. (2019): Ozadje lesenega kipa Melanie. Dostopno prek <https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/delavec-ki-stoji-za-kipom-melanie-203602.html>, 28. 11. 2019.
- Rhodan, Maya (2017): Melania's Evolution. Time: Dostopno prek <https://time.com/melania-trump-inauguration-model-first-lady/>, 29. 7. 2020.
- Ross, Elliot (2018): When Melania Went to Africa Wearing a Pith Helmet. Dostopno prek <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/melania-africa-wearing-pith-helmet-181007071847726.html>, 7. 12. 2019.
- Rudnick, Paul (2016): Melania's Diary, The New Yorker. Dostopno prek <https://www.newyorker.com/magazine/2016/08/29/melantias-diary-by-paul-rudnick?verso=true>, 22. 12. 2019.
- Patterson, Troy (2018): Interrogating Melania Trump's Statement Jacket and Its Fast-fashion Fascism. The New Yorker. Dostopno prek <https://www.newyorker.com/culture/annals-of-appearances/interrogating-melania-trumps-statement-jacket-and-its-fast-fashion-fascism?verso=true>, 6. 12. 2019.
- Starič, Peter (2019): Spomenik pri Sevnici je namerna žalitev Melanie in Trumpa, odgovorne je treba kaznovati! Reporter. Dostopno prek <https://reporter.si/clanek/slovenija/zgrozeni-peter-staric-spomenik-pri-sevnici-je-namerna-zalitev-melanie-in-trumpa-odgovorne-je-treba-kaznovati-712445>, 10. 11. 2020.
- Tolentino, Jia (2017): With the White House Christmas, the Image of Melania Trump Transforms from Fairy-Tale Prisoner to Wicked Queen. The New Yorker. Dostopno prek <https://www.newyorker.com/culture/annals-of-appearances/with-the-white-house-christmas-the-image-of-melania-trump-transforms-from-fairy-tale-prisoner-to-wicked-queen>, 19. 1. 2020.
- Vida, Vendela (2018): Searching for Melania Trump's Childhood Home. The New Yorker. Dostopno prek <https://www.newyorker.com/culture/personal-history/searching-for-melania-trumps-childhood-home?verso=true>, 23. 5. 2018.
- Waldman, Katy (2018): The Childlike Strangeness of Melania Trump's "Be Best" Campaign. The New Yorker. Dostopno prek <https://www.newyorker.com/culture/culture-desk/the-childlike-strangeness-of-melania-trumps-be-best-campaign?verso=true>, 8. 5. 2018.
- Žužek, Aleš (2017): Melania je Slovenijo z Balkana potegnila nazaj v srednjo Evropo. Siol.net. Dostopno prek <https://siol.net/forum/thread/melania-je-slovenijo-z-balkana-potegnila-nazaj-v-srednjo-evropo-8235>, 30. 1. 2017.